

Nr 56.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av förslag till avtal mellan staten, å ena sidan, samt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan.

(4:e avd.)

I propositionen nr 117 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 28 februari 1947, föreslagit riksdagen att godkänna ett såsom bilaga till berörda statsrådsprotokoll fogat förslag till tilläggsavtal till 1927 års malmavtal mellan staten, å ena sidan, och Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag samt Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan.

De olika rättsliga och ekonomiska förhållanden, vilka bero av samgåendet mellan staten och enskilda i fråga om utnyttjandet av de norrbottniska malmfälten, ha reglerats genom avtal den 29 juni 1927 mellan svenska staten, å ena sidan, samt Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag (LKAB) och Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund (TGO) — vilket sistnämnda bolag äger halva aktiestocken i LKAB — å andra sidan. Nämnda avtal kompletteras på vissa punkter av 1938 års malmavtal. I fråga om innebörden av dessa båda avtal i vad avser leverans av malm till inhemska förbrukare torde få hänvisas till propositionen (s. 3).

Genom beslut den 19 september 1941 har Kungl. Maj:t för att säkerställa produktionen vid Norrbottens järnverk aktiebolag (NJA) förklarat bolaget berättigat att taga i anspråk den staten enligt 1927 och 1938 års malmavtal tillkommande rätten till malmleveranser från LKAB.

I anledning av det behov av en bredare råvarubas för NJA, som uppkommit i samband med den av 1945 års riksdag beslutade utvidgningen av järnverket, har avtal träffats mellan LKAB och NJA om försäljning till NJA av årligen intill 500 000 ton malm från LKAB utöver vad som följer av den NJA tillerkända rätten till leveranser enligt 1927 och 1938 års malmavtal, med rätt för NJA att efter anmälan erhålla en höjning efter viss tid av den levererade kvantiteten till 800 000 ton. Avtalet är från LKAB:s sida träffat med förbehåll för att överenskommelse kan nås om hur ifrågavarande leveranser skola behandlas vid tillämpningen av 1927 års malmavtal. För reglering av sistnämnda problem har sedermera efter överläggningar mellan finansdepartementet och bolaget upprättats nu ifrågavarande förslag till särskilt avtal mellan svenska staten, å ena sidan, samt LKAB och TGO, å andra sidan.

Departementschefen som funnit förslaget till tilläggsavtal på ett riktigt sätt fullfölja principerna för 1927 års malmavtal har vidare anfört följande.

Av de båda avtal rörande vissa leveranser av järnmalm från de norrbottenska malmfälten till Norrbottens järnverk, vilkas allmänna bakgrund angivits i det föregående, är den överenskommelse som träffats mellan malmbolaget och järnverket grundläggande. Förslaget till statsavtal är helt beroende av ifrågavarande överenskommelses innehåll.

Genom avtalet om ytterligare malmleveranser har järnverket tillförsäkrats möjligheter att erhålla malm i all erforderlig utsträckning och med lämpliga specifikationer till ur affärsmässiga synpunkter för verket skäliga och såvitt möjligt stabila priser. Grundläggande för prisbestämningen är självkostnaden. Vid beräkningen av denna skall, i vad den avser de fasta kostnaderna, tillämpas en för avtalstiden fixerad kvot för den andel i malmbolagets totala fasta kostnader som skall bäras av järnverket. Denna kvot har fastställts till vad som kan beräknas under normala förhållanden i genomsnitt vara de nu avtalade leveransernas andel i den totala bortfraktningen av malm från Kiirunavaara respektive Malmberget. Å självkostnaden skall beräknas ett vinsttillägg å 10 procent.

Ifrågavarande reglering av priset innebär, att järnverket är skyddat mot prishöjning till följd av ökade fasta kostnader per ton vid sämre konjunkturen och minskad total produktion. Skulle järnverket uttaga mindre än den avtalade kvantiteten malm, kommer det att belastas med full andel i de fasta kostnaderna och å-priset på den levererade malmen alltså att i motsvarande mån ligga högre än eljest. De här i korhet redovisade grunderna för prisbestämningen synas innefatta en lämplig lösning på frågan om prisbasen för järnverkets produktion och om riskfördelningen mellan järnverket och malmbolaget.

Den överenskommelse som träffats mellan LKAB och NJA påkallar vissa nya bestämmelser till klarläggande av rättsförhållandet mellan staten och malmbolaget. Detta beror därpå, att malmbolagets rätt till bortfraktning av malm i 1927 års avtal på visst sätt maximerats, och att avtalsbestämmelserna angående beräkningen av inlösningssumma och vinstfördelning direkt anknyta till den på detta sätt avtalsreglerade bortfraktningen av malm. De betydande malmkvantiteter som malmbolaget nu åtagit sig att leverera till järnverket böra — i vad avser såväl rätten till bortfraktning av malm som underlaget för beräkningen av inlösningsvärdet — falla utom den i avtalet uppdragna ramen. Vid beräkningen av den för inlösningsvärdet avgörande medelnettovinsten bör då också vinsten på leveranserna till järnverket undantagas från det belopp som skall slås ut på den totalkvantitet malm vilken brytes enligt 1927 års avtal. Slutligen bör, vid tillämpningen av avtalets regler om fördelningen mellan staten och TGO av löpande vinst på malmbolagets rörelse — vilka regler anknyta till storleken av bolagets bortfraktning av malm — förfaras så, att TGO icke genom malmleveranserna till järnverket försättes i ett sämre läge.

Det förslag till tilläggsavtal till 1927 års malmavtal, som upprättats vid förhandlingar mellan finansdepartementet och malmbolaget, innefattar bestämmelser angående malmleveranserna till järnverket i enlighet med vad här anförts. Någon redogörelse för avtalets innehåll utöver det sagda synes i detta sammanhang icke erforderlig.

Genom det mellan LKAB och NJA träffade avtalet har NJA tillförsäkrats möjligheter att erhålla malm i erforderlig omfattning. Detta avtal påkallar i

sin tur kompletterande bestämmelser med avseende å rättsförhållandet mellan staten och LKAB. Det i sådant hänseende upprättade förslaget till tilläggsavtal till 1927 års malmavtal har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må godkänna det såsom bilaga till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 28 februari 1947 fogade förslaget till tilläggsavtal till 1927 års malmavtal mellan staten, å ena sidan, och Luossavaara—Kiirunavaara aktiebolag samt Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösund, å andra sidan.

Stockholm den 15 april 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Larsson, Karl Andersson, Bergvall, Heiding, Boman, fröken Andersson, herrar Näsström, Rosenberg, Gustav Emil Andersson, Hesselbom och Ragnar Bergh; samt

från andra kammaren: herrar Malmborg i Skövde, Falla, Andersson i Malmö, Rubbestad, Mårtensson, Lindholm, Åkerström, Holmström, Thapper, Persson i Vinberg, Johansson i Mysinge och Jansson i Kalix.
